

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТОВ «ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ КОЛЕДЖ «ПОЛІССЯ»»**

Циклова комісія педагогіки та фізичного виховання

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Ефективні комунікації»**

ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ:

Початкова освіта

ГАЛУЗІ ЗНАНЬ:

01 Освіта / Педагогіка

СПЕЦІАЛЬНОСТІ:

013 Початкова освіта

БЕРЕЗНЕ – 2025

Робоча програма навчальної дисципліни «Ефективні комунікації» для здобувачів освіти 1-ого курсу спеціальності 013 Початкова освіта

Розробник: викладач

Гриш В.А.

(підпис)

Робочу програму переглянуто і схвалено на засіданні циклової комісії педагогіки та фізичного виховання

Протокол № 6 від «21» лютого 2025 року

Голова циклової комісії

(підпис)

Олександр ІВАЩУК

І. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітньо-професійний ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів ECTS – 3 Загальна кількість годин – 90	Галузь знань: 01 Освіта / Педагогіка Спеціальність 013 Початкова освіта Освітня програма: Початкова освіта Освітньо-професійний ступінь: фаховий молодший бакалавр	Нормативна
		Рік підготовки: 1-й рік
		Семестр – 2
		Лекційні – 20
		Практичні - 30
		Самостійна робота – 40
		Вид контролю: диференційований залік

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи студента становить: для денної форми навчання – 56%/44%.

Мета, предмет, завдання та очікувані результати вивчення навчальної дисципліни «Ефективні комунікації»

Мета навчальної дисципліни : розвиток комунікативної компетентності майбутніх педагогів, підвищення рівня їхньої етичної взаємодії з учнями, формування комунікативної спрямованості у студентів, курс покликаний допомагати становленню сучасного педагога, котрий розвивається і формується в умовах сучасного освітнього простору.

Завдання навчальної дисципліни:

- формування комунікативної компетенції студентів;
- надання студентам знань теоретичних положень педагогічної комунікації;
- ознайомити студентів з сутністю поняття “спілкування” та його значенням у професійній діяльності педагога;
- набуття студентами комунікативного досвіду, що сприяє розвитку креативних здібностей студентів та спонукає до самореалізації фахівців, активізує пізнавальні інтереси, реалізує евристичні здібності як визначальні для формування професійної майстерності та конкурентоздатності сучасного фахівця;
- вироблення навичок оптимальної мовної поведінки у професійній сфері: ефективний вплив на співрозмовника за допомогою вмілого використання різноманітних мовних і позамовних засобів, оволодіння культурою монологу, діалогу та полілогу; сприйняття та продукування якісного усного та писемного мовлення, вибір комунікативно виправданих мовних засобів;
- сформувати у студентів готовність до налагодження ефективної психолого-педагогічної взаємодії з учасниками педагогічного процесу, вчити обирати оптимальні форми й методи педагогічного спілкування відповідно до індивідуальних можливостей учнів початкових класів, рівня їхньої підготовки, умов спілкування.

Предмет вивчення навчальної дисципліни - педагогічно адаптована система понять про закономірності та механізми комунікативних процесів у навчанні, психіці людини, пізнання та спілкування особистості, принципи моделювання діяльності особистості у сучасному суспільстві.

Очікувані результати навчання

В результаті вивчення навчальної дисципліни **здобувач освіти повинен володіти такими предметними компетентностями:**

Інтегральна компетентність. Здатність вирішувати типові спеціалізовані задачі в професійній діяльності, що вимагає застосування положень і методів психолого-педагогічної науки та характеризується певною невизначеністю умов, а також нести відповідальність за результати своєї діяльності в освітньому процесі.

Загальні компетентності.

ЗК 7. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

Спеціальні (фахові) компетентності.

СК 1. Здатність до застосування системи психолого- педагогічних знань і умінь, що є базовими для реалізації змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти.

СК 3. Здатність до використання відкритих ресурсів, інформаційно- комунікативних та цифрових технологій в освітньому процесі.

СК 6. Здатність визначати мету та завдання освітнього процесу, коригувати його шляхом зіставлення проміжних результатів із запланованими.

СК 9. Здатність до відстеження динаміки та забезпечення підтримки особистісного розвитку дитини в освітньому процесі.

СК 11. Здатність до роботи в команді з профільними фахівцями для надання додаткової підтримки особам з особливими освітніми потребами.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

Знати:

- місце комунікативного компоненту в структурі педагогічної діяльності;
- зміст комунікативної функції інженера-педагога;
- визначення та характеристики понять «комунікація» і «спілкування»;
- роль спілкування в процесі розвитку людини і його життєдіяльності, роль і значення педагогічного спілкування в навчально-виховному процесі;
- визначення поняття педагогічного спілкування, його специфіку, характеристики його функцій і структурних елементів, характеристики етапів педагогічного спілкування і завдання, які вирішуються на кожному з них;
- визначення стилю педагогічного спілкування, характеристики стилів педагогічного спілкування;
- роль невербальних і вербальних засобів в управлінні педагогічним спілкуванням,
- класифікацію невербальних засобів спілкування, їх характеристики та вимоги, що висуваються до їх використання в ході реалізації дидактичних проєктів;
- характеристики слухання як активного процесу, його етапи та прийоми слухання, які використовуються на кожному з його етапів під час педагогічного спілкування;
- визначення поняття конфлікту і стадій його протікання;
- визначення поняття педагогічного конфлікту, його специфічні особливості і можливі причини виникнення, визначення і характеристики ділових і особистих педагогічних конфліктів;
- визначення поняття «стратегія взаємодії», характеристики стратегій взаємодії і можливості їх використання.

Вміти:

- визначати рівень сформованості власних комунікативних умінь і якостей, значущих для спілкування, власних особливостей спілкування та розробляти програму саморозвитку комунікативних здібностей, визначати шляхи і способи саморозвитку якостей, значущих для спілкування, подолання утруднень, що виникають в ситуаціях спілкування;

- проводити діагностику рівня власної емоційної стабільності, обирати і застосовувати методи самоуправління емоційним станом перед публічним виступом (перед проведенням вами уроку), під час спілкування (в ході проведення уроку) і після виступу (після проведення уроку);
- розробляти програму психологічного настроювання на виконання педагогічної розповіді в аудиторії;
- обирати і застосовувати стилі (моделі, позиції) педагогічного спілкування в різних педагогічних ситуаціях;
- встановлювати міжособистісний контакт з учнями, психологічно налаштовувати учнів на роботу, створювати ситуації діалогу і переходу до подальшої пізнавальної діяльності;
- обирати і застосовувати вербальні і невербальні засоби в ході педагогічного спілкування;
 - здійснювати самоаналіз комунікативної діяльності, визначати корективи, які слід внести у власну майбутню комунікативну діяльність;
- вирішувати конфліктні ситуації, що виникають в ході педагогічного спілкування, застосовуючи різні стратегії взаємодії залежно від умов, що склалися.

Структура навчальної дисципліни

Семестр	Кількість годин					
	денна форма					
	всього	у тому числі:				
		л	сем./ пр.	лаб.	прак. інд	с.р.с.
2	90	20	30			40

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

НАЗВА ТЕМАТИЧНОГО РОЗДІЛУ	ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ ГОДИН	КІЛЬКІСТЬ ГОДИН НА ЗАНЯТТЯ		САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ
		теорет.	практ.	
I. КОМУНІКАТИВНІ НАВИЧКИ	16	4	4	8
II. ПОНЯТТЯ КОМУНІКАЦІЇ	12	2	4	6
III. СПІЛКУВАННЯ ЯК КОМУНІКАЦІЯ	16	4	4	8
IV. ЗАСОБИ КОМУНІКАЦІЇ	14	2	6	6
V. ТЕОРІЯ АРГУМЕНТАЦІЇ ТА ПЕРЕКОНАННЯ	10	2	4	4
VI. КОНФЛІКТИ	22	6	8	8
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ:	90	20	30	40

III. ПОСЛІДОВНІСТЬ ВИКЛАДЕННЯ ЗМІСТУ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ, ОРГАНІЗАЦІЙНІ ФОРМИ ЇЇ ВИВЧЕННЯ, ОБСЯГ, ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

№ ауд. заняття	№ заняття	Назва розділу, теми і зміст занять	Вид занять, кількість годин		Самостійна робота студентів К-ть год	Тип заняття	Форми та засоби контролю	Технічні засоби навчання. Джерела
			теорет	лабор.- практ.				
1		2	3	4	5	6	7	8
I. КОМУНІКАТИВНІ НАВИЧКИ			4	4	8			
1	1	Сутність поняття комунікативні навички.	2			Засвоєння нових знань	Перевірка конспектів	[13, 18]
	2	Комунікативні навички в професійній самореалізації.			2	Самостійне опрацювання	Усне опитування	[6, 20]
	3	Комунікативні навички, застосовані для особистої та соціальної реалізації.			2	Самостійне опрацювання	Усне опитування	[12, 29]
	4	Комунікативна компетентність.		2		Практична робота	Звіт з практичної роботи	[1, 14]
2	5	Складові комунікативної компетентності.	2			Засвоєння нових знань	Перевірка конспектів	[22, 25]
	6	Типи комунікаційних навичок. Hard Skills та Soft Skills.			2	Самостійне опрацювання	Перевірка конспектів	[10-11]
	7	Характеристика твердих та м'яких навичок.			2	Самостійне опрацювання	Тестування	[17, 25]
	8	Модель емоційного інтелекту. Компоненти емоційного інтелекту.		2		Практична робота	Звіт з практичної роботи	[15, 19]
II. ПОНЯТТЯ КОМУНІКАЦІЇ			2	4	6			
	9	Поняття комунікацій. Ключові			2	Самостійне	Усне опитування	[27-28]

		складові ефективних комунікацій.				опрацювання		
3	10	Кодування, засоби зв'язку (канали). Базові елементи процесу обміну інформацією.	2			Засвоєння нових знань	Перевірка конспектів	[4-6]
	11	Усні комунікації. Письмові комунікації.		2		Практична робота	Звіт з практичної роботи	[3,2 5]
	12	Комунікативні зв'язки в організаціях. Комунікативні схеми.		2		Практична робота	Звіт з практичної роботи	[22, 29]
	13	Неформальні комунікації			2	Самостійне опрацювання	Перевірка конспектів	[5, 7]
	14	Бар'єри на шляху міжособових комунікацій.			2	Самостійне опрацювання	Усне опитування	[10, 27]
ІІІ. СПІЛКУВАННЯ ЯК КОМУНІКАЦІЯ			4	4	8			
4	15	Сутність спілкування в аспекті розвитку комунікаційних навичок..	2			Засвоєння нових знань	Усне опитування	[13, 21]
	16	Моносуб'єктивний підхід в спілкуванні.			2	Самостійне опрацювання	Перевірка конспектів	[12, 15]
	17	Полііндивідний підхід в спілкуванні.			2	Самостійне опрацювання	Перевірка конспектів	[14, 25]
	18	Інтеріндивідний підхід в спілкуванні.		2		Практична робота	Звіт з практичної роботи	[9, 21]
5	19	Класифікації видів спілкування. Основні рівні спілкування.	2			Засвоєння нових знань	Усне опитування	[7, 23]
	20	Невербальна комунікація. Форми невербальної комунікації.			2	Самостійне опрацювання	Тестування	[2, 16]
	21	Психологічний контакт.		2		Практична робота	Звіт з практичної роботи	[8, 25]
	22	Суб'єктивне оцінювання партнерів. Зворотний зв'язок як процес взаємоспрямованих відповідних дій.			2	Самостійне опрацювання	Перевірка конспектів	[11, 16]
ІV. ЗАСОБИ КОМУНІКАЦІЇ			2	6	6			
	23	Сутність поняття мовленнєве			2	Самостійне	Усне опитування	[1, 14]

		спілкування.				опрацювання		
6	24	Акт вербальної комунікації.	2			Засвоєння нових знань	Тестування	[13, 18]
	25	Процес слухання. Види слухання: нерефлексивне та рефлексивне.			2	Самостійне опрацювання	Усне опитування	[7, 15]
	26	Види реакцій людини під час слухання. Побудова висловлювання.		2		Практична робота	Звіт з практичної роботи	[18, 25]
	27	Монолог і діалог.		2		Практична робота	Звіт з практичної роботи	[16, 30]
	28	Невербальне спілкування. Невербальні засоби передання інформації.			2	Самостійне опрацювання	Усне опитування	[12, 27]
	29	Комунікативна (дискурсивна) етика.		2		Практична робота	Звіт з практичної роботи	[5, 18]
V. ТЕОРІЯ АРГУМЕНТАЦІЇ ТА ПЕРЕКОНАННЯ			2	4	4			
7	30	Поняття аргументації.	2			Засвоєння нових знань	Перевірка конспектів	[8-9]
	31	Доведення та його частини. Теза у доведенні.			2	Самостійне опрацювання	Усне опитування	[12, 24]
	32	Аргумент. Форми аргументів.		2		Практична робота	Звіт з практичної роботи	[8, 12]
	33	Помилка недостатнього обґрунтування. Помилка підміни часткового загальним, відносного – абсолютним.		2		Практична робота	Звіт з практичної роботи	[14, 26]
	34	Типові помилки, яких припускаються під час аргументації та їх розподіл.			2	Самостійне опрацювання	Перевірка конспектів	[10, 15]
VI. КОНФЛІКТИ								
	35	Поняття конфлікту. Предмет конфлікту.			2	Самостійне опрацювання	Усне опитування	[8, 17]
8	36	Види конфлікту.	2			Засвоєння нових знань	Перевірка конспектів	[10, 28]

	37	Сфери прояву конфліктів.		2		Практична робота	Звіт з практичної роботи	[7, 30]
	38	Суб'єкти конфлікту: внутрішньо особистісні (інтраперсональні), міжособистісні (інтерперсональні), особистісно-групові та міжгрупові конфлікти.		2		Практична робота	Звіт з практичної роботи	[6, 20]
	39	Конфлікти порушені потребами: когнітивні конфлікти та конфлікти інтересів.			2	Самостійне опрацювання	Усне опитування	[4, 17]
9	40	Умови виникнення конфлікту.	2			Засвоєння нових знань	Перевірка конспектів	[9, 11]
	41	Поняття конфліктної ситуації та інциденту.			2	Самостійне опрацювання	Перевірка конспектів	[22, 30]
	42	Прогнозування конфлікту. Профілактика конфліктів.		2		Практична робота	Звіт з практичної роботи	[5, 10]
	43	Діагностика конфлікту		2		Практична робота	Звіт з практичної роботи	[3, 20]
	44	Вибір стратегії та тактики поведінки у конфлікті.			2	Самостійне опрацювання	Перевірка конспектів	[8, 30]
10	45	Правила поведінки в процесі розв'язання конфлікту.	2			Засвоєння нових знань	Усне опитування. Підведення підсумків	[11, 17]
10	45	Загальна кількість годин:	20	30	40			

IV. Завдання для опрацювання тем дисципліни

Назва теми	Зміст завдання для відпрацювання пропущених занять і невиконаних завдань	Форми контролю	Література	Кількість балів
I. КОМУНІКАТИВНІ НАВИЧКИ	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка завдань до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу	Експрес опитування за матеріалами лекції, підготовка доповіді	Література: [основна: 1,3,6,24; допоміжна:2,7,18]	10
II. ПОНЯТТЯ КОМУНІКАЦІЇ	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка завдань та вправ до практичного заняття,	Експрес опитування за матеріалами лекції, складання термінологічного словника, аналіз статті, есе.	Література: [основна: 4,5,8,19; допоміжна:2,9,12]	10
III. СПІЛКУВАННЯ ЯК КОМУНІКАЦІЯ	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка завдань та вправ до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу	Експрес опитування за матеріалами лекції, написання анотації	Література: [основна: 1,3,9,17; допоміжна:2,8,11]	10
IV. ЗАСОБИ КОМУНІКАЦІЇ	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка завдань до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу, аналіз презентації	Експрес опитування за матеріалами лекції	Література: [основна: 4,6,8,19; допоміжна:2,9,23]	10
V. ТЕОРІЯ АРГУМЕНТАЦІЇ ТА ПЕРЕКОНАННЯ	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка завдань та вправ до практичного	Експрес опитування за матеріалами лекції, складання термінологічного словника, плану	Література: [основна: 1,3,9,14; допоміжна:2,5,10]	10

	заняття, огляд теоретичного матеріалу,	наукового дослідження есе, підготовка доповіді, реферат		
VI. КОНФЛІКТИ	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка завдань та вправ до практичного заняття, огляд теоретичного матеріалу,	Експрес опитування за матеріалами лекції, складання умовних позначень, символів, скорочень і термінів, есе	Література: [основна: 4,7,8,24; допоміжна:2,19,25]	10

V. Методи контролю

1. Поточне тестування.
2. Перевірка завдань самостійної роботи.
3. Перевірка індивідуальної роботи.
4. Поточний контроль.
5. Семестрова форма контролю.

VI. Розподіл балів, які отримують студенти за дисципліну

Поточне оцінювання та самостійна робота						Підсумковий контроль (диференційований залік)	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	40	100
10	10	10	10	10	10		

T1, T2 ... T6 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

ВІІ. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики. К. : Академія, 2009. 376 с.
2. Бобир О. В. Етикет учителя: навч.-метод. посіб. К.: Слово, 2009. 216 с.
3. Бутенко Н. Ю. Комунікативна майстерність викладача: навч. посіб. К. : КНЕУ, 2005. 336 с.
4. Васянович Г.П. Педагогічна етика: навч. посібник. К.: Академвидав, 2011. 256 с.
5. Волкова Н.П. Професійно-педагогічна комунікація: Навч. посібник. К.: Академія, 2006. 256 с.
6. Яшенкова О. В. Основи теорії мовної комунікації. К.: Академія, 2010. 312 с.
7. Волкова Н.П. Педагогічні комунікації: Практ. посіб. Д.: РВВ ДНУ, 2005. 128с.
8. Гайдаєнко І. Канали комунікації та лексичні засоби їх вираження (на матеріалі назв чуттєвої сфери) // Наук. вісник Херсон. держ. ун-ту. Серія "Лінгвістика": Зб. наук. пр. Херсон: Вид-во ХДУ, 2007. Випуск 5. С. 174-180.
9. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997. С. 341-342.
10. Горох Г.В., Карпалюк В. С. Комунікативна лінгвістика: навч.-метод. посіб. Кам'янець-Подільський національний ун-т ім. Івана Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2009. 283 с.
11. Жовтобрюх В.Ф., Муромцева О.Г. Культура мови вчителя : Курс лекцій / за ред. О.Г. Муромцевої. Х.: Гриф, 1998. 208 с.
12. Загнітко А.П., Домрачева І.Р. Основи мовленнєвої діяльності. Донецьк: Вид-во донец. ун-та, 2001. 56 с.
13. Калмикова Л.О. Формування мовленнєвих умінь і навичок у дітей: психолінгвістичний та лінгвометодичний аспекти: навч. пос. Київ: НМЦВО, 2003. 320с.
14. Калмикова Л.О., Калмиков Г.В., Лапшина І.М., Харченко Н.В. Психологія мовлення і психолінгвістика: навч. пос. для студентів ВНЗ. К.: Переяслав-Хмельницький педагогічний інститут, 2008. 235 с.
15. Карнегі Дейл «Як здобувати друзів і впливати на людей» КМБУКС, 2017. 256 с.
16. Кінг Патрік «Стратегії і тактики спілкування», Книголав. 2017. 128 с.
17. Корчак Януш Як любити дітей. КСД, 2016. 208 с.
18. Нечепоренко Л.С. Методологічні засади теорії і практики педагогічної майстерності: Монографія. Харків: Видав. центр ХНУ, 2004. 128 с.
19. Оліяр М.П. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до комунікативно-стратегічної діяльності // Science and Education a New
20. Оліяр М.П. Теорія і практика формування комунікативностратегічної компетентності майбутніх учителів початкових класів: монографія. Івано-Франківськ: Сімик, 2015. 500 с.
21. Педагогічна майстерність : [підручник] /Л. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін.; за ред. І.А.Зязюна. [2-ге вид., доп. іпереробл.]. К.: Вища шк., 2004. 422с.
22. Педагогічна риторика: історія, теорія, практика : монографія / за ред. О.А.Кучерук. Київ : КНТ, 2016. 258 с.

23. Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування: навч. посіб. Львів., 2001. 214 с.
24. Сагач Г. М. Ділова риторика: мистецтво риторичної комунікації: навч. посібник Київ : Зоря, 2003. 287с.
25. Семеног О. М. Культура наукової української мови: навч. посібник Київ: «Академвидав», 2010.
26. Сербенська О. Культура усного мовлення: практикум: навч. посіб. К.: Центр навчальної літератури, 2004. 216 с.
27. Стахів М. Український комунікативний етикет: Навчально-методичний посібник. К.: Знання, 2008. 245 с.
28. Сухомлинський В.О. Слово вчителя в моральному вихованні // Сухомлинський В.О. Вибрані твори: В 5 т. К.: Рад. школа, 1977. Т. 5. С. 321 –
29. Сухомлинський В.О. Слово про слово // Сухомлинський В.О. Вибрані твори: В 5 т. К.: Рад. школа, 1977. Т. 5. С. 160 – 167.
30. Томан І. Мистецтво говорити. Пер. с чес., 2-е вид. – К.: Політвидав України, 1989. – 293 с.
31. Уварова А.М. Формування риторичної майстерності майбутнього вчителя: навч.-метод. пос. для пед. ун-тів. Суми: СумДПУ, 2007. 132 с.
32. Чмут Т. К. Шляхи розвитку культури спілкування студентів вищих навчальних закладів: навчальний посібник. К.: Основа, 2002. 380с.
33. Чмут Т., Чайка Г. Вербальні засоби спілкування та мовленнєвий етикет // Етика ділового спілкування. – К., 2012. – С. 107-117.
34. Якубовська О.М., Гапійчук І.М. Основи дидактичної емоційної взаємодії: Навч.-метод. посібник до спецкурсу. Вінниця: Велес, 2011. 108 с.